

**Grundkurs i Montessoripedagogik
F-9
Gluntens Montessoriskola**

Av: Nathalie Triandafillou & Anne Widerström

Innehållsförteckning

Bakgrund	3
Mål och Filosofi	4
Känsliga perioder	5
0–6 år - Småbarnsålder	5
6-12 år - Barndom	5
12-18 år - Ungdom	6
18-24 år - Mogen ålder – "The happy age"	6
Holistiska synen och den kosmiska planen	7
MONTESSORIS 8 PRINCIPER	8
Rörelse	8
Upplevd kontroll	9
Intresse	9
Yttre belöning och motivation	10
Lära av varandra	10
Lära i ett meningsfullt sammanhang	11
Den vuxnes inverkan	12
Inre och yttre miljö	13
Montessoripedagogiken och läroplanen – Lgr 22	14
Materialet	16
Montessori på hemsidan	19
Litteraturlista	20

Bakgrund

Montessoripedagogiken har sin grund i reformpedagogiska tankar vilka växte fram under 1800-talets mitt som en motreaktion mot dåtidens skola. Reformpedagogiska tankar och idéer ifrågasatte skolans roll som egen institution och ansåg att skolan skulle vara en del av samhället. De menade att en skola ska fostra elever till samhälls-individer rustade för att föra samhället framåt och få det att utvecklas. Det som styr och formar människan är samspelet mellan natur, samhälle och andra människor - dessa moment borde därför vara centrala delar i skolan.

Maria Montessori föddes i Italien och började sin karriär som naturvetare och blev troligtvis Italiens femte kvinnliga läkare år 1896. Efter sin utbildning började Maria arbeta som läkare vid Roms psykiatriska kliniks barnavdelning med barn som hade en intellektuell funktionsnedsättning. Genom sitt arbete med dessa barn, som förutom sin funktionsnedsättning även saknade stimulans, väcktes hennes pedagogiska intresse. Montessori arbetade nära två läkare Seguin och Itard. Seguin hade en varm människosyn och menade att defekter kan tränas bort, t.ex. utvecklingsstörning. Montessori studerade metoderna hos Itard och Seguin vilket lade grunden till Montessoris sensoriska material och pedagogik.

Maria Montessori (1870-1952) är en av våra betydande reformpedagoger. Montessori kritiserade dåtidens skola och menade att skolan måste fostra eleverna till samhällsmedborgare som kunde bygga upp ett mer fredligt och hållbart samhälle. Hon ansåg att barn har en inre drivkraft att lära sig nya saker och att skolan ska stimulera denna drivkraft genom miljön, elevernas möjlighet till eget val och lärarens guidning. Montessori menade också att eleverna behöver få se världen i sin helhet för att sedan gå in mot detaljerna. Genom att ge eleverna helheten blir de intresserade och vill veta mer, menade Montessori. Montessori ville även att eleverna skulle lära sig att söka kunskap utanför skolan och på så sätt se att skolan är en del av samhället.

Genom sitt arbete med barnen och de sinnestränande konkreta materialen visades det sig år 1901 att dessa barn klarade de nationella testen för normalbegåvade barn. Detta fick internationell uppmärksamhet och Montessori hyllades som den fantastiska läkaren. Maria å andra sidan började fundera på varför ”normala” barn inte presterade högre resultat än det som framkommit på testen. Montessori började således studera normalbegåvade barn för att se hur de kunde nå sin fulla potential – mer än vad de erbjuds möjlighet till i den traditionella skolan.

Mål och Filosofi

”Jag har upptäckt barnet” - Genom sina observationer av barn upptäckte Montessori en rad kompetenser hos barnet som fram tills nu varit okända; en stor förmåga till koncentration, en vilja till arbete och känsla för ordning, en vilja att repetera aktiviteter till dess att perfektion uppnåtts, en vilja till meningsskapande, en motvilja mot yttre belöning, samt en känsla av värdighet, respekt för andra och inre disciplin hos barnet. Dessa kompetenser ansåg Montessori var ”normala” hos barnet men att förmågorna kan utvecklas genom arbete. Dessa kompetenser kallade Maria Montessori för “**De mänskliga drivkrafterna**”.

I och med Montessoris upptäckt, att barnet har ett sinne som kan absorbera kunskaper av sig självt förändrade Montessori synen på vad undervisning skulle vara. Det **absorberande sinnet** är en förmåga som det lilla barnet har att suga i sig allt i omgivningen med hjälp av de känsliga perioderna och de mänskliga drivkrafterna. Montessori jämförde det med en svamp som suger upp allt. Denna förmåga avtar vid cirka 6 års ålder.

Montessori ansåg att pedagogens uppgift var att hjälpa barnet i dess psykologiska utveckling till vuxen människa snarare än att lära barnen ord och idéer att komma ihåg –
”undervisningen måste främja barnasinnets utveckling, och stärka barnets skapande krafter.”

Ett av nyckelorden inom Montessoripedagogiken är **normalisering**. Ett barn som nått normalisering, är ett barn som har hittat sin koncentration. Det är ett barn som känner respekt för andra och andras arbete. Barnet delar gärna med sig av erfarenheter och kunskap och förstår gränser och tydliga ramar. Ett normaliserat barn känner ansvar, gentemot sig själv och andra människor. Det är nämligen först när du är trygg och stark i dig själv som du kan vara ödmjuk och ta ansvar i en grupp.

En annan ledord är **individualisering**. Syftet och målet med att individualisera är att skapa en trygghet hos eleverna där de hela tiden ser att de utvecklas och går framåt. Genom att arbeta på rätt nivå skapas en motivation hos eleven vilket gör att koncentration kan uppnås.

Känsliga perioder

Eftersom man inte kan mäta vad det innebär att vara människa ville Montessori genom observationer ta reda på det. Hon kom fram till att barn genomgår olika perioder och utvecklingsstadier, vilka hon kallade känsliga perioder. Alla barn går igenom de känsliga perioderna, men inte vid exakt samma ålder. De känsliga perioder som hon såg är för språk, ordning, små ting, förfining av sinnen, socialt beteende och rörelse.

0–6 år - Småbarnsålder

Barnet har under denna period ett sinne som kan absorbera kunskap och denna period är därför den viktigaste i en människas liv. Barnet tycks ha ett helt annat intellekt under denna period – vi vuxna förvärvar kunskap och är mottagare. Barnet däremot absorberar kunskap direkt, det tar inte bara emot intryck utan formas även av dem. Intrycken införlivas med barnet och det skapar sina egna ”mentala muskler” som de använder i allt de finner i sin omvärld. Under denna period har hjärnan ”öppna fönster” – och känsliga perioder som pedagogen måste observera och möta. Montessori skriver vidare att barnet nu är i behov av ändamålsenlig hjälp – varje hinder som hämmar det kreativa arbetet minskar barnets chanser att uppnå perfektion.

Språk 0-6 års ålder

Ordning 1-3 års ålder

Små ting 1-2 års ålder

Förfining av sinnen 0-5 års ålder

Socialt beteende 2 ½- 5 års ålder

Rörelse 1-4 års ålder

Med hjälp av det absorberande sinnet, som är som en spotlight på de känsliga perioderna, och de mänskliga drivkrafterna erövrar barnet världen genom att utveckla/förvärva sina förmågor med hjälp av de känsliga perioderna.

6-12 år - Barndom

Den sociala sfären vidgas och barnet skapar fler kontakter. Barnet ifrågasätter omgivningen och ställer många frågor. Barnets sinne är som ett öppet fält och det är på väg att abstrahera kunskap. Nu när skolåldern sätter igång finns inga begränsningar. Skolan måste under denna period ta tillvara på möjligheterna i stället för att begränsa barnet med för korta arbetspass och raster. Skolan ska säkerställa att barnet kan få fördjupa sig och utveckla sina kunskaper. Nu är det viktigt att låta barnen utveckla sin koncentration – genom ett meningsfullt arbete och en förberedd miljö.

Nyfikenhet och intresse för omvärlden
Intresse för moralfrågor
Abstrakt tänkande
Föreställningsförmåga
Socialt beteende
Kärlek och intresse för omvärlden och socio- kulturella sammanhang

12-18 år - Ungdom

Denna period delas in i två faser och påminner om den första perioden, (småbarnsåren). Detta är en emotionell period då barnet behöver frigöra sig samtidigt som det behöver trygghet och närhet. Hormonerna spelar stor roll och Montessori menade att det intellektuella intresset nu är något nedsatt, vilket kan ta sig uttryck i skoltrötthet. Barnet behöver fortsatt stöd i att organisera och planera sitt skolarbete. Barnet funderar över sin identitet samtidigt som det händer mycket i kroppen. Nu är det viktigt att låta barnen kliva in i vuxenlivet för att prova på att ta ansvar. Under denna period är barnet bräckligt och känsligt och revolterar mot auktoriteter, vanligen föräldrar och lärare – det finns stora likheter med förskoleåldern. Erdkinder – jordens barn; i den här åldern ansåg Montessori att barnet ska få arbeta ute i naturen, gräva i jorden, leva och samarbeta med andra människor. Genom att samarbeta med andra lär barnet känna sig själv och vågar visa vem den är och vad den tycker. Lärarna är medforskare och handledare vilka driver projekt med eleverna – projekten är kopplade till verkligheten och eleverna har genomgångar och presentationer runt projekten.

Utveckling av den sexuella identiteten
Höga samhällsideal
Idoler/förebilder
Ökad medvetenhet om sig själv
En ny sorts självständighet som samhällsmedborgare
Stark känsla för rättvisa och personlig värdighet

18-24 år - Mogen ålder – "The happy age"

Montessori menade att människan vid 18 års ålder är fullt utvecklad och utvecklas inte mer i egentlig mening – hon blir bara äldre. Om ungdomarna blivit stöttade och stimulerade vid rätt tidpunkter under sin uppväxt finner vi nu personer som har god kontakt med sin omgivning och med sig själva - därför är det sista utvecklingsstadiet relativt lugnt. Trots att detta är en lugn period och ungdomarna är på väg att mogna behöver de stöd och råd av kloka vuxna. Mot slutet av denna period har ungdomarna mognat och tar steget ut i vuxenvärlden för att integreras med samhället och alla dess krav och möjligheter.

Holistiska synen och den kosmiska planen

I samband med andra världskriget år 1939-1945 föddes tankarna om fredsfostran och hållbar utveckling. Montessori kallade det för Cosmic Education, den kosmiska planen. Enligt Montessori är universum en kosmisk harmonisk enhet där alla element samverkar och är beroende av varandra. Vi kan inte förklara ett föremål utan att ha kunskap om universum – allt hänger samman, från den lilla stenen till den enorma solen.

Kosmiska planen:

Allt har en särskild avsikt.

Alla har en särskild uppgift.

Alla har ett särskilt ansvar.

Alla delar hör ihop och bildar en helhet.

Hela världen i gemenskap.

Fred på jorden.

(M. Montessori)

Fred är inte att krig slutar utan det är att skapa förutsättningar att det aldrig ska skapas krig. Montessori menade att vi tillsammans måste rusta människorna för framtiden och skapa sammanhållning mellan dem. För att lyckas med det och för att uppnå att jorden blir en fredlig och harmonisk plats att leva på måste vi börja med barnen. Vi måste arbeta förebyggande med barnen under deras skoltid. Barnen behöver lära sig att se samspelet mellan, djur, växter och människans utveckling för att bättre få en förståelse för det sammanhang vi lever och ingår i. Montessori hade en holistisk syn på lärande vilket innebär att eleverna ges en helhet innan de studerar detaljerna. Montessori menade vidare att det är viktigt att pedagogen känner till bakomliggande faktorer och historiska skeenden bakom företeelser och ting för att möta barnen och deras frågeställningar och på så sätt hjälpa dem förstå sin omvärld.

Pedagogen bör svara på barnets behov och intressen. Barnen har en mängd frågor som de vill ha svar på – pedagogen behöver således vara rustad med en stor mängd kunskap för att kunna möta barnet i dess intresse av att inhämta kunskap och utforska omvärlden så att den blir begriplig. Genom att presentera ett ”smörgåsbord” med aktiviteter kan pedagogen möta barnets behov och stilla dess hunger efter kunskap. Pedagogen ska ge barnet en vision av universum och visa hur allt är en del av universum och att allt har en relation och ett samband.

“Det barn som har upplevt en stark kärlek till sin omgivning och till alla levande varelser, som har upptäckt glädjen och entusiasmen i arbetet, ger oss anledning att hoppas att människorna kan utvecklas i en ny riktning. Vår förhoppning om fred i framtiden vilar inte på de formella kunskaper som den vuxne kan överföra till barnet, utan på den nya människans normala utveckling.”
(M. Montessori)

MONTESSORIS 8 PRINCIPER

Dessa principer bygger på Montessoris pedagogik och är ett sätt för oss i att idag förstå Montessoris tankar. Montessoripedagogiken kan delas in i åtta områden och självklart kommer dessa områden att beröra varandra och även samverka. Målet är att eleverna ska ges förutsättningar att uppnå **koncentration**. Principerna är:

1. **Rörelse** - Att rörelse och tänkande är starkt förknippade med varandra - rörelsen förbättrar tänkandet och lärandet.
2. **Upplevd kontroll** - Att lärandet och välbefinnandet utvecklas då människan har kontroll över sin tillvaro.
3. **Intresse** - Att människan bäst lär då denne är intresserad av ämnet/stoffet.
4. **Yttre belöning och motivation** - Att pengar och höga resultat på prov har en negativ inverkan på motivationen för att förbättra resultatet.
5. **Att lära av varandra** - Att samarbete och gruppövningar främjar lärandet.
6. **Att lära i en meningsfull sammanhang** - kontext ofta ger djupinläring.
7. **Den vuxnes inverkan** - Att särskilda former av vuxens inverkan är förknippade med optimala resultat för barnen
8. **Inre och yttre miljö** - Miljön är genomtänkt och förberedd så att eleverna kan se samband och sammanhang mellan olika ämnen och material samt en projektion inom ämnet. Miljön inspirerar till lärande.

Rörelse

Montessori såg att hjärnan och tänkandet utvecklas då vi rör på oss och gör saker, inte genom att verka bakom skolbänken och passivt inhämta kunskap. Hon ansåg att det blir för abstrakt för barnet. Montessori såg i stället att människans tänkande utvecklas då vi ”gör” och är aktiva medskapare av vår kunskapsinhämtning. Det blir då konkret och begripligt för barnet.

Forskning i dag stöder Montessoris slutsatser, den visar att lärande sker genom kroppen eftersom både handlingar och erfarenheter bygger på kroppsliga processer. I aktiviteter där man ägnar sig åt att bygga upp kunskap, vetande och färdigheter ingår alltid kroppen som en viktig del. Relevanta erfarenheter för lärandet skapas i det kroppsliga mötet med världen, i konkreta situationer och under vissa fysiska och sociala förutsättningar. Forskning

understryker också att konsekvenserna av lärprocesserna kan lagras kroppsligt och därmed blir kroppen så att säga en del av minnessystemet.

För att möta detta rörelsebehov finns materialet i hyllor vilket gör att eleven hämtar/ lägger tillbaka material i sina lådor/ skåp. Eleverna arbetar på olika platser i klassrummet. Det kan också finnas rörelse inbyggt i materialet/uppgifterna, ofta i det konkreta materialet. Eleverna kan ta en paus när de behöver för att äta frukt, röra sig eller bryta arbetet. Det sker mer rörelse i de yngre åldrarna och även där finns det fler konkreta material.

Upplevd kontroll

Det fria valet är en viktig del i montessoripedagogiken. Genom det fria valet i klassrummet blir eleverna motiverade att både lära och utmana sig själva. Montessori ansåg att om eleven själv väljer vilket material de vill arbeta med, när de vill arbeta, och tillsammans med vem, kommer de att vilja lära sig. Valet ska dock ske inom genomtänkta ramar och bestämda gränser givna från pedagogen.

Montessori ville genom sin pedagogik möta barnen i deras känsliga perioder för att de skulle kunna utvecklas i sin fulla potential. För att kunna tillgodose barnets behov byggde hon upp rum anpassade för barnen. I ett Montessoriklassrum ska barnet själv kunna nå materialen och veta var i rummet allt finns. Hennes tanke var att barnet skulle kunna röra sig fritt, tala och sysselsätta sig med olika aktiviteter i klassrummet. Hon såg att detta gav barnen en känsla av frihet eftersom barnet kände att det kunde klara sig själv. De utvecklas då till självständiga, sociala och lyckliga människor.

Nutida hjärnforskning visar att eleverna måste tränas i att ta ansvar för sitt eget lärande och att det inte är något som de kan lära sig på egen hand. Så, ju större frihet barnet ges desto större struktur krävs det av pedagogen!

Intresse

Montessori ansåg att pedagogen ska förbereda klassrumsmiljön för att stimulera barnens valfrihet och nyfikenhet. Att väcka intresse och engagemang är en viktig del i Montessoripedagogiken och i inläringen. Maria Montessori tyckte att det endast skulle finnas ett exemplar av varje arbete i klassrummet. Hon såg då att eleverna lärde sig att dela med sig till andra, att iaktta varandra och vänta på sin tur.

Eftersom barnets eget intresse är en betydelsefull utgångspunkt för lärandet utvecklade Montessori material för att kunna tillgodose barnens behov och erbjuda det de verkade intresserade av. Hon ansåg att genom att utgå från barnets intresse i samband med det fria valet kommer lärandeklimatet att optimeras. Om eleven får välja det den är intresserad av

eller i alla fall vara med och välja t.ex. sätt att redovisa kommer detta medföra att eleven har lättare att ta till sig kunskapen som ska läras in.

Längre sammanhängande arbetspass med möjlighet till självvalda pauser främjar koncentrationen och får eleven att hålla kvar intresset för uppgiften. Forskning av idag stärker Montessoris teorier om erfarenhetslärande. Idag talar man om Theory of mind, d.v.s. implicit kunskap (omedveten kunskap) och explicit kunskap (medveten kunskap). Mänskligt lärande är till stor del omedvetet; vi har t ex lärt oss grammatiken i vårt språk och använt den utan att vara medveten om vår kunskap om den. När bara en begränsad del av vårt lärande och kunskap är medveten ställer man sig frågan varför traditionella pedagogiska strävanden mestadels kretsar runt det explicita lärandet som att t ex rabbla huvudstäder.

Yttre belöning och motivation

Genom att pedagogen observerar barnet och ger barnet möjlighet att arbeta på sin utvecklingsnivå och med meningsfulla arbeten behöver barnet ingen yttre belöning. Det yngre barnet får sin egen belöning genom det självriktande materialet och upplevelsen av att klara sig själv och det äldre barnet genom att uppleva en egen inre belöning. Samhället är uppbyggt enligt principer som belöningssystem - bra arbetsinsats = högre betyg, högre lön. Vad man missar är det långsiktiga resultatet eftersom man endast ser kortsiktiga resultat och belönar det. Yttre belöning förknippas med insatser som görs för att få belöningar som t.ex. guldstjärnor, pengar eller liknande. Inre motivation är en drivkraft som återfinns när man presterar eller genomför uppgifter som man förstår syftet med, när det finns en känsla av sammanhang. Inre belöningen blir snarare en skön känsla av att ha lyckats med att göra uppgiften och man känner sig stolt och glad över den egna insatsen att ha genomfört en uppgift för att man förstod vitsen med den. Maria Montessori menade att en yttre belöning från pedagogen kan direkt skada barnets egna motivation.

Lära av varandra

Montessori kunde i sin forskning se att blandade åldersgrupper främjar den sociala kompetensen. Eleverna får då växla i rollen som den yngre eller äldre i gruppen och det främjar elevernas socialisation i gruppen samt elevens utveckling och lärande. I en sådan åldersblandad klassrumsmiljö kan eleverna lära av varandra. Att lära ut till andra är också ett sätt för eleven att befästa sina egna kunskaper och det är även stärkande för självkänslan. Åldersblandning eller ett kooperativt lärande är även ett viktigt inslag i undervisningen för att visa eleverna att de når längre vid samarbete.

Ett sätt att skapa lärandesituationer där eleverna får öva på samarbete och acceptans av andras åsikter är att arbeta med existentiella och filosofiska frågor. Något som de flesta barn har ett stort behov och ett intresse av att diskutera. Exempel på frågor kan vara: Vad är jag? Varför är vi här på jorden? Vad är gott och ont? Vilken är människans uppgift?

Att arbeta med bilder och tillsammans diskutera samband, likheter och olikheter är ett mycket bra sätt att synliggöra hur vi tänker runt jorden och universum. Genom bilder från omvärlden kan vi fånga elevernas intresse och fascination om hur allt hänger samman. Utifrån elevernas samtal kommer de även upptäcka hur lika och olika vi människor kan tänka. Att gå så kallade Filosofiska promenader är ett annat viktigt inslag i undervisningen – på så sätt kan barnen få uppleva fascination ute i naturen.

Lära i ett meningsfullt sammanhang

Montessori menade att verklig inläring sker i en meningsfull kontext. Det kan t.ex. vara att utgå ifrån de förkunskaper eleverna redan har och sedan bygga på med ny kunskap. På så sätt blir den nya kunskapen mer begriplig och meningsfull.

Verklighetsnära uppgifter motiverar eleverna och det blir på riktigt. Det ökar förståelsen för hur samhället är uppbyggt och hur världen hänger samman. Det kan innebära att eleverna behöver ta sig utanför skolan och klassrummet.

“Going Out” är ett pedagogiskt inslag som bör finnas i montessorisk verksamhet för att skapa inläring i ett meningsfullt sammanhang. En Going out betyder att eleven vänder sig ut i samhället för att söka svar på sina frågor, man vänder sig till experter på området som man är intresserad av. Det skulle t.ex. kunna vara att man gör ett studiebesök med väl förberedda frågor eller att man kontakter en expert och har en dialog runt det ämne som man vill lära sig mer om. På så sätt blir det ett meningsfullt lärande som har relevans för dem själva ur ett samhällsligt perspektiv. Eleverna får härigenom stora möjligheter att tränas i att ta ställning, reflektera och argumentera kring frågor som berör dem.

Tematiskt arbete är en central del inom montessoripedagogiken. Genom att jobba tematiskt får eleverna syn på hur olika delar, inom olika ämnen, hänger ihop. De teman de arbetar med blir en verklig produkt med reella mottagare, t ex i en redovisning för yngre eller äldre elever eller en publicering på internet eller liknande. Genom att arbeta i ett meningsfullt sammanhang med stimulerande uppgifter och mottagare främjas och utvecklas elevernas koncentrationsförmåga.

Den vuxnes inverkan

Montessori ansåg att läraren har en viktig och komplex roll med många olika uppgifter. Montessori ansåg att läraren ska observera barnen snarare än förmedla kunskap. Med dessa observationer som utgångspunkt ger pedagogen barnet meningsfulla aktiviteter som hjälper eleven att utvecklas utifrån sina potentialer. På detta vis kan pedagogen handleda barnet och leda det framåt i dess kunskapsutveckling och kunskapsinhämtning.

Läraren ska ge presentationer som stimulerar barnets intresse till att vilja veta mer och gärna ha inslag av drama i sina presentationer. Läraren ska också ta tillvara barnets eget intresse och använda det som "motor" för vidare inläring och kunskapsinhämtning. En viktig uppgift som läraren har är att uppmärksamma och bekräfta barnet då det själv efterfrågar kunskap. Ett sätt för pedagogen att skapa intresse för eleven är att ställa öppna frågor som barnet sedan får söka svar på.

I montessoriskolan behöver läraren skapa en attraktiv miljö i klassrummet. Det ska finnas en naturlig ordning i klassrummet som är lätt att förstå, samt att miljön ska vara storleksanpassad efter eleverna som ska använda den.

Läraren ska enligt montessori utgå från att alla elever vill och kan lära. De positiva förväntningarna på eleven förbättrar resultaten och stärker elevens självkänsla. Läraren berömmar eleven och ger feedback. Men uppskattningen ska vara riktad mot själva innehållet och uppgiften som eleven genomfört. Pedagogen ger löpande omdömen och förbättringsförslag i syfte att förändra elevens lästrategier eller för att få syn på hur läraren ska förändra sin egen undervisning..

Läraren är också länken mellan materialet och eleven. I Montessoriklassrummet pågår hela tiden ett tematiskt och ämnesintegrerat arbetssätt. Eleverna arbetar med ett par olika teman där uppgiften är verklighetsförankrad. Uppgifterna har ofta en verklig mottagare och eleven känner då att det är på riktigt. Läraren tillsammans med eleverna utformar uppgifter men läraren är den som har ansvaret för att uppgifterna ger eleven den kunskap som den har rätt till att få i skolan.

"Mänsklig utveckling är möjlig endast då frihet kombineras med möjligheten till egna gjorda erfarenheter i en förberedd miljö."

(M.Montessori)

Inre och yttre miljö

Barnet behöver en förberedd miljö för att utvecklas på bästa sätt. Montessori ansåg att miljön på en montessoriskola ska vara lugn, rofylld, trygg och tillåtande. Det ska vara ordning i klassrummet så att barnet kan orientera sig och bli trygga.

Allt material ska ha sin plats och det ska tydligt framgå vilket ämne som är representerat i hyllorna i klassrummet.. Det ska vara synligt och lättillgängligt för barnen så att de kan bli inspirerade av arbetena som presenteras. Färg och form är betydande för estetiken, lugna harmoniska färger bidrar till en rofylld och trivsamt arbetsmiljö. Materialet är systematiserat enligt en tydlig struktur, både vad gäller ämnesindelning och svårighetsgrad. Det ska råda

ordning och reda och var sak ska ha sin plats. Det är viktigt för elevens självständighet och trygghet och hjälper eleven att ta eget ansvar.

Naturen är av stor betydelse för oss människor och bör med fördel flyttas in i klassrummet. Naturmaterial som trä i både möbler och material är att föredra framför konstgjorda material tyckte Montessori. Trä ger en känsla av värme och närhet till naturen vilket tilltalar oss människor. Klassrummet och klassrumsmiljön får gärna innehålla de fem elementen för att tilltala alla våra sinnen. Vi påverkas mycket av våra fem sinnen och det kan därför också påverka vår inläring i klassrummet.

Montessoriläraren samt eleverna har tillsammans ansvar för miljön, både i klassrummet och på hela skolan. Eleverna har ofta egna områden att ansvara för i klassrummet. Det är ett sätt att skapa delaktighet och också ett sätt att få eleverna att vara varsamma om materialet och skapa en vi-känsla.

Montessoripedagogiken och läroplanen – Lgr 22

Skolans läroplan är influerad av reformpedagogiska tankar. I kapitel 1 och 2, skolans värdegrund och uppdrag samt övergripande mål och riktlinjer, finns många styrningar som väl stämmer överens med Montessoripedagogikens mål och filosofi.

I läroplanen kap 1 kan vi läsa om skolans fostransuppdrag. Montessori menade att skolan ska fostra elever till demokratiska medborgare vilket stämmer väl överens med vår läroplan. Montessori ville att barnen skulle bli kritiskt tänkande varelser som kände tillit till sin förmåga, tankar som vi också känner igen i dagens kursplaner.

Enligt läroplanen ska eleverna ges möjligheter att ta del av och lära sig om hur de demokratiska principerna fungerar samt uppmärksammas på vilka rättigheter och skyldigheter som finns i vårt samhälle. Dessa tankar finner vi bl.a. i Montessoris tankar om Cosmic education, att lära av varandra och att lära i en kontext.

Läroplanen lyfter också fram vikten av en likvärdig utbildning där undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar. I läroplanen beskrivs även att elevernas förmåga till personligt ansvar och självständighet ska byggas upp och utvecklas under tiden i skolan. Det kan också kopplas till Montessoris tankar om elevens känsla av upplevd kontroll, den vuxnes inverkan och lärarens roll som handledare.

Enligt Lgr 22 ska eleven ges möjlighet att få eget inflytande över undervisningen. Inom montessoripedagogiken kan vi koppla det till känslan av upplevd kontroll. Montessori menade att arbetsformer som främjar inflytandet, t.ex. den egna planeringen och aktiviteter med hög delaktighet kommer leda till att lärandet och välbefinnandet utvecklas. Den inre drivkraften hos eleven stärks då eleven upplever en känsla av meningsfullhet.

Läroplanen uppmanar skolan till att söka sig ut i samhället så att eleverna får en nära kontakt med gymnasier, högskolor och andra arbetsplatser. Entreprenöriellt lärande är en kompetens som läroplanen också lyfter fram - att ta ansvar, vara kreativ samt omsätta idéer till handling. Going Out och tematiska arbeten är instrument att använda sig av i Montessorisk anda.

Läroplanen uppmanar oss i kapitel 1 att anlägga ett historiskt, miljö, internationellt, och etiskt perspektiv i undervisningen så att eleven kan utveckla en förståelse för hur och varför det ser ut som det gör i dagens samhälle. Vidare kan det ge ett framtida perspektiv och utvecklar elevens dynamiska tänkande. Här finns starka kopplingar till hur Montessoripedagogiken samt den kosmiska planen är upplagd och Montessoris tankar om fredsfostran.

Skolans utbildning ska syfta till att främja alla elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Mänskliga rättigheter och respekt för vår gemensamma miljö är andra

grundläggande värden i läroplanen. Det finns en tydliga kopplingar till det vi idag kallar *Hållbar utveckling* och som inom Montessori skulle kunna ses som den kosmiska planen. Förståelse och medmänsklighet är centrala begrepp i läroplanen likaså grundläggande värden som människors lika värde och solidaritet, det är som direkt tagna ur Montessoris kosmiska tanke och fredsfostran.

I läroplanen under kapitel 2, Normer och värden, finns beskrivningen av lärarens roll. Läraren skall ge eleverna möjligheter till att se sammanhang och erbjuda vidare fördjupning i de olika ämnena. Tillsammans med eleven ska pedagogen planera och utvärdera undervisningen samt svara för att eleverna får pröva olika arbetsformer vilket stämmer väl överens med Montessoris tankar om läraren som handledare och den vuxnes inverkan.

Montessori	Lgr 22
<ul style="list-style-type: none"> - Den vuxnes inverkan - Skolan ska fostra elever till demokratiska medborgare 	<ul style="list-style-type: none"> - Skolans fostransuppdrag. - Skolan ska aktivt verka för jämställdhet och interaktionen mellan eleverna oberoende av könstillhörighet.
<ul style="list-style-type: none"> - Individanpassning - Den vuxnes inverkan - Upplevd kontroll 	<ul style="list-style-type: none"> - Undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. - Skolan ska präglas av omsorg om individen, omtanke och generositet.
<ul style="list-style-type: none"> - Tidslinjer, se helhet och konsekvenser. Holistiskt synsätt. - Utvecklingslinjer: livets utveckling, språket, matematik, universum 	<ul style="list-style-type: none"> - Skolan ska ge överblick och sammanhang. - Historiskt perspektiv ska ges i alla ämnen för att eleverna ska ges en förståelse för samtiden och en beredskap inför framtiden.
<ul style="list-style-type: none"> - Kosmiska planen/Fredsfostran 	<ul style="list-style-type: none"> - Hållbar utveckling och internationellt perspektiv. - Miljöperspektiv. - Internationellt perspektiv. - Etiskt perspektiv.
<ul style="list-style-type: none"> - Kosmiska planen/Fredsfostran 	<ul style="list-style-type: none"> - Att främja elevernas förståelse och medmänsklighet och grundläggande värden. - Motverka och förebygga intolerans, förtryck och våld, t.ex. rasism, sexism och hedersrelaterat våld och förtryck.
<ul style="list-style-type: none"> - Tematiskt arbete för att se helheten och hur det hänger 	<ul style="list-style-type: none"> - Arbeta ämnesövergripande/tematiskt. - Samhörighet, gemenskap och solidaritet.

ihop. Ömsesidigt beroende.	
- Going Out	- Entreprenöriellt lärande.
- Att lära i ett meningsfullt sammanhang	- Skolan ska stimulera elevernas kreativitet, nyfikenhet samt vilja till att pröva egna idéer och lösa problem.

Materialet

Det är läraren/handledaren som är bron mellan materialet och barnet. Materialen hjälper barnet i dess inre utveckling. Det går från konkret till abstrakt för att hjälpa barnet att förstå sin värld och göra den till en del av .

Materialen är grupperade i:

- Praktiska livet
- Sinnestränande
- Språk
- Matematik
- Geografi och historia
- Botanik och zoologi
- vetenskap och konst
- musik

När barnet är riktigt litet får hen arbeta med **praktiska livet material** för att bli mer fysiskt självständig. Samtidigt och när barnet blivit lite äldre arbetar hen med det **sinnestränande materialet**. Dessa material är utformade för att de ska hjälpa barnet att förfina sina sinnen och förbereder dem för inläring senare i livet.

Det sinnestränande materialet riktar sig främst till barn mellan 3 och 5 år och förbereder den intellektuella vidareutvecklingen. Materialet är självrättande och är till för att skapa ordning. Ordningen och begreppen ger självförtroende och koncentrationsförmåga. Detta är grunden för all vidare kunskap. Det sinnestränande materialet kan med fördel även användas i de högre åldrarna.

De sinnestränande övningarna syftar till:

- att få utforska
- att skapa ordning och bearbeta de intryck som barnet fått ända sedan födseln
- att ge barnet ett nyanserat språk, att kunna para och gradera, jämföra och upptäcka
- att träna ett sinne i taget, barnet lär sig t ex att gradera, klassificera, se likheter och olikheter, dimensioner osv.

”Jag behöver en nyckel till kunskapen om omvärlden. Jag behöver språk och begrepp för allt som finns runt om mig.”

Det **intellektuella materialet** riktar sig främst till barn från 5 år och uppåt och här ingår t ex **språk och matematik**, se nedan. Materialet utvecklar barnens medfödda förmåga och anlag. Här är det väldigt viktigt att tillgodose varje barns behov i utvecklingen. Genom att materialet är konkret hjälper det barnet att förstå omvärlden och blir en väg till nya kunskaper. I lärandet hjälper det barnet att gå från det konkreta till det abstrakta.

Språkmaterialet berikar barnets ordförråd, tränar barnets tal och övar barnet i skrivning och läsning. Dessa övningar har förberetts i de praktiska och sinnestränande rörelserna.

Ordklasser

Pärllabinettet

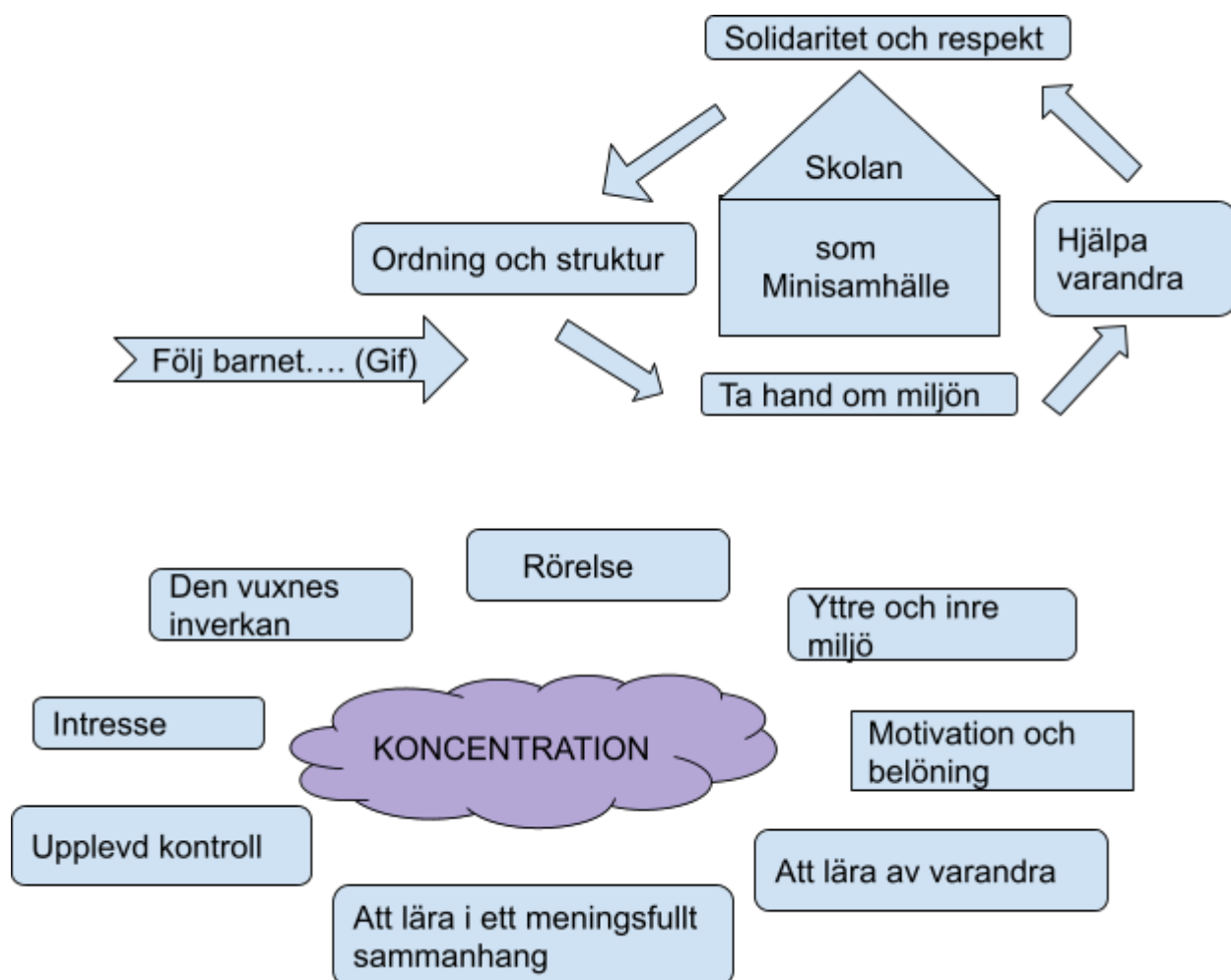
Matematikmaterialet lär barnet mängder och siffror och ger träning i addition, subtraktion, multiplikation och division. De tidigare övningarna har på olika sätt förberett barnet för matematikinläring.

I det omvärldsorienterade materialet inkluderas bl a:

- **geografi & historia**
- **botanik & zoologi**
- **vetenskap & konst**
- **musik**

Det viktigaste i montessoripedagogiken är ändå inte materialet utan att se barnet. Genom sina sinnen tar barnet in verkligheten runt om sig och med materialets hjälp kan barnet utveckla sina sinnen och sitt språk. Materialet är en nyckel, ett medel för att kunna erövra hela världen och dess kultur.

Montessori på hemsidan

Maria Montessori menade att skolan är ett samhälle i mindre format. Samhället består av människor i olika åldrar och detta ska även återspeglas i skolan. Det finns ett ömsesidigt beroende där vi lär av varandra. Genom rörelse, intresse och upplevd kontroll utvecklas koncentration i skolan. Den vuxnes inverkan och den pedagogiskt strukturerade miljön gör att eleverna lär av varandra i ett meningsfullt sammanhang. Därigenom utvecklas de inre drivkrafterna och motivationen stärks, vilket ger en känsla av inre belöning. Genom att arbeta efter de 8 principerna utvecklas elevens koncentration.

Litteraturlista

Ahlquist, E-A. Föreläsning 2011/2012

Forsell A. (red.)(2011) *Boken om pedagogerna*. Stockholm: Liber AB

Forsell A. (red.) (1998) *Boken om pedagogerna*. Stockholm: Liber AB

Gynther, P. Föreläsning 2011/2012

Lillard, A. (2005) *The science behind the Genius*. Oxford: Oxford University Press.

M.E.R om Montessori (2008). 08 Tryck, Stockholm 2008.

Montessori, M. (1949) *Barnasinet – The absorbent mind*. Macbook, Solna 1987.

Montessori, Mario. (1948) *To educate the human potential*. (Kapitel 1-4)

Nilsson, J (Montessoripedagogik 2012) <http://stims.se/?page_id=1720>

S.S. Schilhab & B. Steffensen (red) (2009) *Nervpirrande pedagogik*. Liber AB

Skolverket (2011) *Läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*. Stockholm: Fritzes